

Gemeente
Haarlem

NME Jaarrapportage 2019

NME
HAARLEM
voor duurzaam denken en doen

NME HAARLEM

Natuur- en Milieu Educatie Haarlem (NME) organiseert educatie om mensen te leren

duurzaam te denken en te doen. We beheren 8 locaties: de Springertuin, een huisdierencentrum, twee stadsboerderijen en vier schooltuincomplexen. Hier, maar ook op andere locaties in de stad, kunnen Haarlammers, van jong tot oud, deelnemen aan een heel scala aan educatieve activiteiten. Daarnaast werken we veel samen met scholen. De kinderen die nu in de schoolbanken zitten zullen betrokken zijn bij het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen voor 2030, 2040 en 2050. Het kunnen maken van weloverwogen keuzes met het oog op natuur, milieu en duurzaamheid is dus van groot belang. In deze jaarrapportage leest u welke activiteiten, producten en diensten we het afgelopen jaar hebben ingezet. Dit alles zodat Haarlem groener, diervriendelijker, gezonder, klimaatbestendiger en meer circulair wordt.

Schooltuinen

3

Stadsboerderijen

3

Haarlemmer Kweektuin

4

Huisdierencentrum

4

Steenbreek023

5

Samenwerken met scholen

5

Kinderkrant Jong023

7

Maatschappelijke functie

7

Schooltuinen

NME Haarlem beheert vier schooltuincomplexen en organiseert en coördineert daar elk jaar, van april tot oktober, schooltuinlessen voor basisschoolkinderen. De leerlingen uit groep 6 en 7 leren tijdens deze lessen waar ons voedsel vandaan komt. Ze zaaien, planten, poten en oogsten hun eigen gewassen. Ook wordt het duurzame aspect van lokaal geproduceerde, seizoensgebonden, groenten benadrukt. Hoogtepunten van de schooltuinlessen zijn de soeples en de kruidenboterles waarbij de leerlingen groenten en kruiden vers van hun eigen tuin oogsten en direct verwerken.

In samenwerking met *Haarlem Food Future* en het landelijke programma *Jong Leren Eten* hebben we een Menukaart Voedseleducatie opgesteld. De menukaart geeft een overzicht van al het aanbod op het gebied van voedseleducatie waarvan basisscholen in Haarlem en omstreken gebruik kunnen maken. Op 21 juni werd de digitale menukaart Voedseleducatie, samen met basisschoolleerlingen, feestelijk gelanceerd op één van de schooltuincomplexen.

Stadsboerderijen

NME Haarlem beheert twee stadsboerderijen; de Schoterhoeve en de Houthoeve. Hier komen kinderen en volwassenen in contact met dieren. Door ernaar te kijken, ze te aaien, informatieborden te lezen en de aanwezige beheerder vragen te stellen, leren de bezoekers over de achtergrond en leefwijze van de verschillende diersoorten en over dierenwelzijn. De aanwezige diersoorten vormen tevens een link naar de herkomst van ons dierlijk voedsel, en de veehouderij. De huidige veestapel legt grote druk op het klimaat, en middels educatie brengen we dit thema onder de aandacht.

Educatie is een steeds belangrijkere rol gaan spelen op beide boerderijen. Via de NME Wijzer kan een rondleiding, speurtocht of leskist worden geboekt voor groepen uit het (basis) onderwijs. Een bijzondere vermelding waard zijn de Scholendagen in de Haarlemmer Hout. Als onderdeel van deze dagen wordt er op Stadsboerderij Houthoeve voor de groepen 7 een opdracht verzorgd, in 2019 met het actuele thema 'De stikstofproblematiek'.

Haarlemmer Kweektuin

In de Haarlemmer Kweektuin beheert NME Haarlem de Springertuin, de dierenweide en een deel van de kassen. Bezoekers kunnen op eigen gelegenheid het terrein bezoeken, gebruik maken van doorlopende activiteiten, groen advies inwinnen, inheemse planten kopen, een lezing bijwonen of deelnemen aan een evenement, rondleiding of workshop. Zo biedt deze locatie fantastische mogelijkheden voor bezoekers om in aanraking te komen met de NME thema's biodiversiteit, dierenwelzijn, voeding, circulaire economie en klimaat.

De Lente- en Herfstmarkt zijn twee grote terugkerende publieksactiviteiten. Voor de *Lentemarkt, duurzaam doen & groen* was het alweer de 26ste editie. Bezoekers vonden er een ruim aanbod aan inheemse planten, bloemen, kruiden en zaden maar ook duurzame materialen en producten voor de inrichting en het onderhoud van sier- en moestuinen. Door kinderactiviteiten, zoals speurtochten, knutselactiviteiten en een watertafel, leerden kinderen op een speelse manier meer over natuur en duurzaamheid. Ook de eigen NME locaties en projecten waren op de evenementen vertegenwoordigd. Zo organiseerde Steenbreek023 een actie waarbij bewoners tuintegels konden inwisselen voor gratis

insectvriendelijke planten. Het huisdierencentrum deed verder mee aan de Lief Dier Dag, de Landelijke Zaai-dag en de Haarlemse Stuif-Stuif.

NME organiseerde verder ook een groot aantal educatieve workshops en rondleidingen voor kinderen en volwassenen. De thema's waren steeds gerelateerd aan natuur, milieu en duurzaamheid, zoals workshop insectenhotel bouwen, workshop zaaien voor betere biodiversiteit, watersafari, workshop voorjaarsbakje maken en workshop vogelhuisje timmeren.

Huisdierencentrum

NME Haarlem beheert ook een huisdieren-centrum. Bezoekers komen hier om kennis te maken met verschillende soorten huisdieren en informatie te vergaren met betrekking tot aanschaf, huisvesting en gezondheid van huisdieren. NME hoopt hiermee het aantal impulsaankopen te verminderen. Daarnaast wordt voorlichting gegeven over biodiversiteit en de impact van onze ecologische voetafdruk. De impact van het houden van huisdieren staat bij weinigen op het netvlies. Met dit centrum willen wij in dit kader voorop lopen.

Regelmatig worden er op het terrein rondleidingen gegeven aan (basis)schoolklassen. De leerlingen komen op deze manier al op jonge leeftijd in aanraking met dierenzorg en duurzaamheid. Ook zijn er lessen gegeven op externe locaties, zoals scholen.

Steenbreek023

NME Haarlem is sinds 2017 betrokken bij de publiekscampagne Steenbreek023. Onder het motto 'tegels eruit, planten erin' worden zoveel mogelijk Haarlemse tuineigenaren gestimuleerd om verharding te vervangen door beplanting. Steenbreek023 zet zich via participatie, educatie en communicatie in om haar doel te bereiken. Een groene stadstuin is niet alleen een mooiere tuin, maar helpt ook bij het terugdringen van wateroverlast, het voorkomen van hittestress en het verrijken van de biodiversiteit in de stad.

Steenbreek023 stimuleert en faciliteert bewoners en tuineigenaren om verharding te vervangen door beplanting. Rollen die hierin zijn vervuld zijn bemiddeling tussen de betrokken partijen, het verstrekken van plantadviezen, hulp bij het aanvragen van subsidies, hulp verstrekken bij de organisatie en het leveren van de juiste beplanting. Daarnaast wordt samen met Haarlemse leerkrachten gezorgd dat er op een

aantrekkelijke en betekenisvolle manier wordt lesgegeven over actuele duurzaamheidsthema's, zoals bijvoorbeeld klimaatadaptatie en het belang van biodiversiteit.

Samenwerking met scholen

De belangrijkste doelgroep van NME Haarlem zijn kinderen; de Haarlemmers die de gemeentelijke doelstellingen in 2030, 2040 en 2050 moeten behalen zitten immers nu voor een groot deel in de schoolbanken. We werken daarom nauw samen met het primair en voortgezet onderwijs. Naast educatie op NME locaties, ondersteunen en verzorgen we educatieve activiteiten op scholen en daarbuiten. Zo zijn er gastlessen gegeven, leskisten uitgeleend, inspiratiebijeenkomsten gehouden en tal van andere programma's en projecten georganiseerd.

Primair onderwijs

In Haarlem en Zandvoort hebben we, samen met andere collega's, een Boomfeestdag georganiseerd. Kinderen kregen les over het belang van bomen en gingen zelf aan de slag om bomen te planten. Ook was er een milieuen warme truien dag, waarbij leerlingen actief bezig zijn geweest met energiebesparing, afvalpreventie en afvalscheiding. Verder is

er een groot aantal lessen en projecten over (zwerf)afval en duurzaamheid aan PO scholen aangeboden, zoals het project 'Let's Do It Kids'. Hierbij krijgen leerlingen op een (inter)actieve manier gastlessen over zwerfafval/plastic soep én over afvalscheiding/van afval naar grondstof. Bij steeds meer scholen kwam het thema duurzaamheid aan de orde; zo werd er bijvoorbeeld een duurzame modeshow van afval georganiseerd en een 'wijzer in de wijk' festival, waarbij afvalscheiding en zwerfafval in de wijk centraal stonden. Verder hebben we meegedacht over het zwerfafvalbeleid van de gemeente en gescheiden afvalinzameling op scholen. Ook de thema's energie en duurzaamheid komen door gastlessen, theatervoorstellingen, workshops en lesmaterialen ruimschoots aan de orde. Zo draagt het project 'Kijkje in de kast', bij aan de bewustwording over de productie en het kopen van kleding.

Om Haarlemse leerkrachten te inspireren met de thema's duurzaamheid en klimaat aan de slag te gaan zijn er inspiratiesessies georganiseerd. Op 5 februari is de inspiratiesessie 'Duurzame ontwikkeling in het primair onderwijs' gehouden. En op 5 november had het inspiratiecafé het onderwerp 'Klimaat', waarbij we het educatieve programma 'Klimaateducatie' hebben gepresenteerd. Beide inspiratiesessies zijn heel goed ontvangen.

Voortgezet onderwijs

NME Haarlem is ook betrokken bij educatieprojecten over duurzaamheid en circulaire economie op Haarlemse VO-scholen. Tijdens Warme Truiendag, op 15 februari 2019, werd door een groot aantal leerlingen uit het voortgezet onderwijs een cirkel rond hun school gemaakt met door hen ingezamelde oude spijkerbroeken, als symbool van het sluiten van de grondstoffen kringloop. Een andere VO school organiseerde het project duurzaam ondernemen. Ook was er een project over circulaire economie in samenwerking met lokale ondernemers. We hebben ook een bijdrage geleverd bij de totstandkoming van het adviesrapport 'De jeugd is de toekomst', over wensen en mogelijkheden voor duurzame en circulaire educatie aan Haarlemse jongeren van 12 t/m 18 jaar. Uit het bijbehorende onderzoek is gebleken dat de meeste VO-scholen in de regio Haarlem interesse hebben in duurzame onderwijsprojecten en dat er veel mogelijkheden zijn voor samenwerking met lokale partners. Omdat wij als gemeente niet voor alle VO-scholen de lessen en projecten kunnen organiseren, hebben we een plan gemaakt om de reeds ontwikkelde gastlessen, draaiboeken, plus het aanbod van duurzame ondernemers digitaal te ontsluiten, zodat scholen met behulp van deze informatie zelf een project kunnen organiseren. Op deze manier hopen we in 2020 de duurzame VO-projecten verder te kunnen opschalen.

Kinderkrant Jong023

Sinds 2019 neemt NME Haarlem, samen met de Groene Mug en Spaarnelanden, deel aan de Kinderkrant Jong023. Samen vullen zij hierin de Natuur- en Milieupagina. Het doel is basisschoolleerlingen te vertellen over het belang van biodiversiteit, dierenwelzijn, gezonde voeding, energiebesparing, klimaat(adaptatie) en circulaire economie. Deze gratis krant voor basisschoolkinderen van groep 5 t/m 8 wordt maandelijks op de meeste Haarlemse basisscholen uitgedeeld. Zo worden ruim 6300 leerlingen bereikt. Daarnaast kunnen inwoners de gratis krant meenemen bij de 4 vestigingen van de bibliotheek en de VVV.

Maatschappelijke functie

Het gehele jaar door krijgt NME Haarlem hulp van een groot aantal vrijwilligers en stagiairs. Zonder hun onmisbare inzet zou het onmogelijk zijn al het structurele werk van NME te doen. Zij zetten zich in op de schooltuinen, stadsboerderijen, het huisdierencentrum, de kassen en de Springertuin. Maar we worden ook geholpen bij administratieve, educatieve en beleidsmatige werkzaamheden en receptiewerk.

Resultaten Natuur- en Milieu Educatie 2019

Schooltuinwerk

- 4 schooltuincomplexen
- 31 scholen namen deel aan de schooltuinlessen met
- 49 klassen waarin
- 1.475 leerlingen
- 14 scholen hebben op eigen grond getuinierd met
- 500 leerlingen
- 1.975 leerlingen in totaal maakten wekelijks intensief kennis met de natuur en leren over voedselproductie, bodemdieren en gezondheid (totaal)

Leskisten, lespakketten, projecten en klasactiviteiten

- 74 leskisten, lespakketten en lesprojecten zijn in het bezit van NME
- 149 keer is gebruik gemaakt van leskisten en lespakketten
- 1.350 leerlingen deden activiteiten / of een les op een locatie van NME
- 66 leerlingen deden mee aan de Boomfeestdag in Haarlem en Zandvoort
- 2.554 leerlingen hebben meegedaan aan activiteiten rond (zwerf)afvaleducatie
- 2.005 leerlingen (PO en VO) hebben meegedaan aan activiteiten rond duurzaamheidseducatie
- 6.300 leerlingen ontvangen maandelijks de kinderkrant Jong023
- 65 leerkrachten en 20 overige externe deelnemers hebben meegedaan aan de NME inspiratiesessies over duurzaamheid en klimaateducatie
- 16.085 kinderen en volwassenen in totaal zijn bereikt met thema's over natuur, milieu en duurzaamheid (totaal bij een gemiddelde klasgrootte van 25 leerlingen)

Bezoekers NME locaties

- 20.000 mensen, jong en oud, brachten een bezoek aan het Huisdieren Centrum
- 25.000 mensen, jong en oud, brachten een bezoek aan de Schoterhoeve
- 60.000 mensen, jong en oud, brachten een bezoek aan de Houthoeve
- 40.000 mensen, jong en oud, brachten een bezoek aan de Springertuin, kassen en dierenweide

Evenementen en Steenbreek023

- 18.000 bezoekers kwamen naar het Lente- en Herfstevenement in de Haarlemmer Kweektuin
- 7 markten en evenementen werden door het team van Steenbreek023 van een informatiestand voorzien
- 7 enthousiaste en gedreven vrijwilligers voerden tijdens deze markten en evenementen
- 1.000 gesprekken over het nut en het belang van een groene, klimaatbestendige stad
- 2.900 mensen bezochten de tentoonstelling 'In Haarlem staat een huis – water & klimaatadaptatie' in het ABC Architectuurcentrum
- 4 bewonersinitiatieven werden ondersteund, waarbij 1957 tegels werden vervangen door 1806 bij- en insectvriendelijke planten

Vrijwilligers en stagiaires

- 112 vrijwilligers hebben gezamenlijk ca 12.000 uur werk verzet
- 22 stagiaires zijn door diverse onderdelen van NME begeleid

Workshops, wandelingen/rondleidingen en groenadviezen

- 580 personen namen deel aan activiteiten in de Haarlemmer Kweektuin

**In 2019 heeft NME zo ruim 185.000 keer kinderen en volwassenen bereikt.
Daarnaast zijn er door de Haarlemse leerkrachten, met ondersteuning van NME,
nog veel meer leerlingen bereikt met natuur- en milieueducatie lessen**